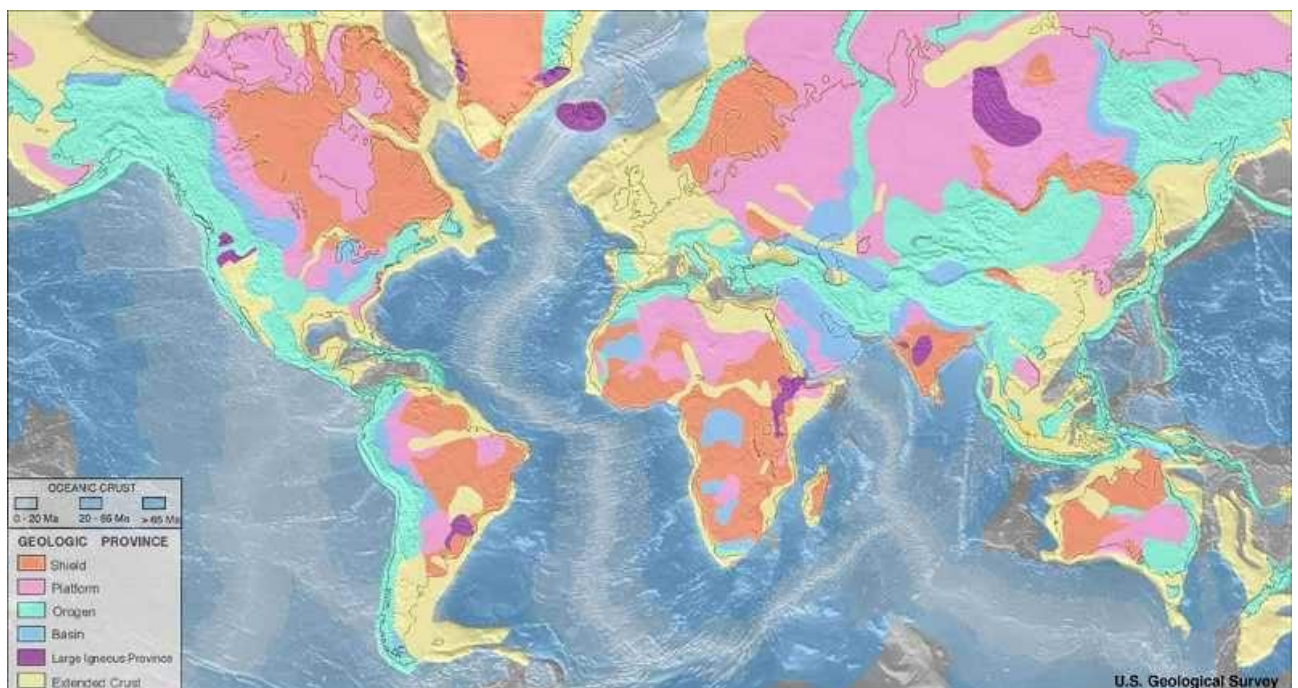

WIELKIE STRUKTURY TEKTONICZNE NA KONTYNETACH

Należy uczyć się tego tematu z mapą *GEOLOGIA TEKTONIKA* w atlasie geograficznym.

Analizując mapę tektoniczną możemy zauważyć, że na kontynentach występuje kilka struktur tektonicznych:

- ▼ **platformy** – jest to struktura tektoniczna zbudowana z tarczy krystalicznej przykrytej płytą skał osadowych. Tarcze krystaliczne zbudowane są ze skał magmowych i metamorficznych i należą do najstarszych fragmentów skorupy ziemskiej. Są sztywne i nie podlegają ruchom tektonicznym od prekambriu. Płyty składają się z poziomo zalegających warstw i zbudowane są ze skał osadowych, które powstawały w kolejnych okresach geologicznych. Ze względu na to, że na Ziemi zachodzą procesy denudacyjne (niszczące) płyty cechują się lukami stratygraficznymi (brak serii osadowych niektórych okresów – szczególnie tych, kiedy dany obszar był terenem lądowym i podlegał działalności wiatru, wody, lodowców itp. Czynniki te powodowały zdzieranie poszczególnych warstw dlatego w seriach skalnych brakuje warstw osadowych z niektórych okresów. Przykładem platformy może być Platforma Wschodnioeuropejska.
- ▼ **tarcze krystaliczne** – obszary, na których skały osadowe zostały zupełnie zdarte przez działalność czynników zewnętrznych. Często tarcze podlegają wznoszącym ruchom lądotwórczym – wynoszony obszar jest bardziej narażony na procesy denudacyjne. W ten sposób płyty uległy zniszczeniu i tarcze występują bezpośrednio na powierzchni Ziemi. Są to obszary asejsmiczne. Często z ich krawędzi spadają wodospady np. Wodospady Wiktorii na rzece Zambezii (Afryka), Wodospad Niagara, Wodospady Iguacu, Wodospad Salto del Angel. Przykłady tarcz: Fennoskandzka na Płw. Skandynawskim, Ukraińska, Kanadyjska, Brazylijska, Gujańska, Chińska, Ałdańska, Vilgarn, Gwinejska, Dekanu itd. (patrz atlas!)
- ▼ **pasma górskie powstałe w czasie orogenezy:** kaledońskiej, hercyńskiej i alpejskiej (należy przedstawić rozmieszczenie poszczególnych pasm na mapie – patrz lekcja o ruchach górotwórczych i atlas!).

Wielkie prowincje tektoniczne. Źródło: INTERNET